

Leo Trotskij: Tal vid EKKI:s 7:e (utvidgade) plenarmöte¹ (9 december 1926)

Kamrater, först skulle jag vilja be er om att inte begränsa min tid. Frågan på dagordningen rör sig, som runt en axel, kring den så kallade trotskismen. En av de yngre kamraterna gjorde mycket lämpligt upp en lista – som inte ens är fullständig – över de kamrater i salen som har talat mot den så kallade trotskismen: Bucharin, Kuusinen, Treint, Pepper, Birch, Stern, Brandt, Remmele, för att inte tala om kamrat Stalins tretimmarstal.

Den diskussion som avslutas här, är en ganska egendomlig diskussion. I januari i år skickade vår centralkommitté ett cirkulärbrev till broderpartierna. I cirkulärbrevet stod det: ”SUKP:s [Sovjetunionens kommunistiska parti] centralkommitté är av den enhälliga uppfattningen att det inte är önskvärt att utvidga diskussionen om den ryska frågan till Kominterns led.” Följaktligen ägde denna internationella diskussion officiellt aldrig rum, åtminstone deltog inte vi i den. Ändå vill de avsluta diskussionen som aldrig inleddes med en anklagelseakt mot ”trotskismen”.

Teorin om trotskismen konstruerades på ett konstgjort sätt – mot min vilja, mot min övertygelse, mot mina verkliga uppfattningar. För att bevisa att jag inte är politiskt ansvarig för läran om trotskismen ber jag mötet att ge mig obegränsad tid att tala, åtminstone två timmar.

[*Kamrat Trotskij beviljas en timme.*]

Kamrater, jag tar till orda i denna viktiga fråga trots att vi i dagens *Pravda*, i vårt centrala organ, har läst att bara det faktum att kamrat Zinovjev talade här bör betecknas som ett försök till fraktionsverksamhet. Jag tycker inte att det stämmer. Den utvidgade exekutivkommitténs beslut, som togs efter en motion av kamrat Riese, att låta företrädare för SUKP:s opposition tala uppfattades och antogs inte i den andemeningen. Kamraterna Thälmanns och Ercolis tal hade en helt annan ton, och meddelandet från vår centralkommitté som lästes upp idag sa inte att det skulle vara ett brott mot uttalandet från 16 oktober om vi framträdde här. Inte heller är det så. Om centralkommittén hade sagt det så skulle jag aldrig ha bett presidiet om att få ordet. Förvisso sa centralkommittén att ett framträdande här skulle kunna stimulera en förnyad fraktionskamp, *men den lämnade över beslutet om det till oss*. I centralkommitténs meddelande påminner man om att jag, trots att jag var inbjuden, avstod från att inställa mig vid den femte världskongressen därför att vår trettonde partikongress redan hade beslutat i de frågor det gällde. Kamrater, gentemot detta måste jag påminna er om att *den femte världskongressen i ett beslut fördömde mig för att jag inte ville tala*. I detta beslut sa man att jag tog till formaliteter för att undvika att framträda inför internationalens högsta organ och uttrycka mina åsikter där.

När kamrat Zinovjev och jag vidhåller att vårt framträdande inte är någon appell, så vill vi med det bara säga att vi för det första inte lägger fram någon resolution, och för det andra att om det hänger på våra avsikter och handlingar så kommer vi att göra allt i vår makt för att de idéer vi uttrycker inte kommer att hetsa upp de kamrater i internationalen som sympatiserar med oss till fraktionskamp, utan tvärtom avhåller dem från fraktionalism. Anklagelsen att vårt framträdande i sig själv utgör ett brott mot deklARATIONEN från 16 oktober är felaktig, ty denna deklARATION och centralkommitténs svar på den förbehåller oss möjligheten att försvara våra åsikter via de normala kanaler som föreskrivs i stadgarna.

¹ **EKKI** = Kommunistiska internationalens exekutivkommitté, högsta beslutande organ mellan världskongresserna. Vid detta möte stadfästes det tidigare beslutet att avsätta EKKI:s ordförande, Zinovjev. Stalin hade tidigare också lagt fram en rapport där han upprepade sitt angrepp på oppositionens ledare. Den ryska delegationen läste upp en deklARATION där man sa att det skulle vara ”olämpligt” om Zinovjev fick framträda inför mötet. Ordföranden beslutade dock att oppositionen själv hade rätt att avgöra om de ville tala, och oppositionens samtliga tre ledare talade verkligen.

Kamrater, jag har redan sagt att axeln för diskussionen är den så kallade trotskismen. Vår ärade ordförande misstolkade mig när han framställde frågan som att jag gjorde anspråk på att personligen stå i centrum för diskussionen. Det är ingalunda fallet. Här handlar det om en politisk och inte en personlig fråga. Men som jag redan har sagt så är det kamraterna som kritiserar våra uppfattningar och inte jag som på ett konstgjort sätt har knutit denna politiska fråga till min person och mitt namn – helt felaktigt och mot min vilja.

Kamrat Stalins tal, åtminstone den första halvan – ty jag har tyvärr bara kunnat bekanta mig med den delen, som fanns med i dagens nummer av *Pravda* – är inget annat än *en enda lång anklagelse för "trotskism" som riktas mot oppositionen*. Denna anklagelse grundar sig på citat från flera decenniers politisk och journalistisk verksamhet. Genom att använda skenmanövrer och alla möjliga sorters logiska manövrer med gamla meningsskiljaktigheter som har suddats ut av utvecklingen själv försöker den besvara de aktuella frågor som uppstår under det nya skedet i vårt ekonomiska och samhällsliv och i hela internationalen. Och återigen rör sig hela denna konstgjorda konstruktion kring det faktum att jag under mitt politiska liv, i min politiska verksamhet, under flera år stod utanför bolsjevikpartiet och under flera år ganska energiskt kämpade mot bolsjevikpartiet och några av Lenins viktiga idéer. Det var ett misstag från min sida! Det faktum att jag gick med i bolsjevikpartiet, givetvis utan att ställa upp några "villkor" – ty bolsjevikpartiet erkänner inga villkor i sitt program, sin taktik, organisation och partimedlemskap – detta nakna faktum bevisade att jag övergav allt som skilde mig från bolsjevismen på tröskeln till partiet.

[*Inpass av Remmele: "Hur kan något sådant överges på tröskeln till partiet!"*]

Detta, kamrater, detta ska givetvis inte tolkas på det formella sätt som kamrat Remmele verkar uppfatta det, utan i den meningen att den politiska kampen och erfarenheterna ledde till att motsättningarna övervanns, ty att gå över tröskeln till partiet innebär just att det som var icke-bolsjevikiskt i mitt arbete hade rensats bort av utvecklingen och de ideologiska erfarenheter som den ledde till. Hursomhelst ger jag kamrat Remmele och vem som helst annars rätten att betrakta sig som bättre bolsjeviker, mer revolutionära kommunister, än min ringa person. Det är trots allt inte det saken handlar om. Jag måste ensam bära ansvaret för min levnadsbana. Partiet känner mig bara som medlem, och det är bara i den egenskapen som jag försvarar ett antal idéer inför detta forum.

Meningsskiljaktigheterna från den tid då jag stod utanför bolsjevikpartiet var ganska betydande. De handlade grovt sett om den konkreta bedömningen av klassförhållandena i det ryska samhället och de perspektiv för nästa revolution som blev följderna av dem. Å andra sidan gällde motsättningarna också vilka metoder och sätt som skulle användas för uppbygget av partiet och förhållandet till bolsjevismen. I båda dessa frågor – och det slog jag fast i skrift när det krävdes av mig – i båda dessa frågor hade långt ifrån alla kamrater som sitter här rätt mot mig, men kamrat Lenin, hans lära och hans parti, hade definitivt rätt mot mig. I ett svar till kamrater som tvivlade på detta skrev jag: "Vi utgår från det faktum att, som erfarenheterna har visat på ett obestridligt sätt, Vladimir Iljitj hade helt rätt i alla de mer eller mindre grundläggande frågor där någon av oss skilde sig från Lenin." (Se "In Defense of the Opposition Bloc" [Till försvar för oppositionsblocket], i **Challenge of the Left Opposition (1926-27)**, s 109.)

Och vidare: "I frågan om förhållandet mellan proletariatet och bönderna står vi helt och hållet på den grundval som Lenins teoretiska och taktiska lärdomar utgör, vilka grundar sig erfarenheterna från revolutionerna 1905 och 1917, liksom erfarenheterna från det socialistiska uppbygget, som kan sammanfattas i begreppet *smytjka* [band]." (*Ibid*, s 110.)

Den teori som nu (på ett helt konstgjort sätt och inte i sakens intresse) dras in i diskussionen – teorin om den permanenta revolutionen – har jag aldrig (inte ens vid den tidpunkt då jag inte såg teorins brister) betraktat som – jag har aldrig betraktat den som en allmängiltig lära som kan tillämpas på alla revolutioner, en "överhistorisk teori" för att använda en fras ur ett av Marx' brev. Uppfattningen om den permanenta revolutionen tillämpades av mig på ett speciellt skede i Rysslands historiska

utveckling. Jag känner bara till en enda litterär produkt – och den kom till min kännedom först för några veckor sedan – där det görs ett försök att utifrån denna teori skapa en allmängiltig lära, och framställa den som en förbättring av Lenins teoretiska uppfattningar. Jag ska läsa upp detta citat för er. Jag behöver inte säga att jag absolut inte har någonting gemensamt med denna tolkning:

”Den ryska bolsjevismen hade fötts under den nationellt begränsade revolutionen 1905-06, och tvingades genomgå en reningsritual för att befria sig från alla typiska nationella särdrag, för att erövra fullständiga medborgerliga rättigheter i den internationella ideologin. Teoretiskt var det Trotskij som 1905 rengjorde bolsjevismen från de nationella föreningar som hängde fast vid den, som *i teorin om den permanenta revolutionen* försökte sätta den ryska revolutionen i kontakt med proletariats hela internationella rörelse.” Det var inte jag som skrev detta, det skrevs 1918 av en kamrat vid namn Manuilskij.

[*Inpass av Manuilskij: ”Nå, jag sa en dumhet, och du upprepar den!”*]

En dumhet? Jag håller med – absolut. [*Skratt.*] Men du behöver inte oroa dig kamrat Manuilskij. Det är naturligtvis en mycket smärtsam historia, ty han kallar det själv för en dumhet. Men kamrat Manuilskij, som här helt oförtjänt tillskrev mig en utomordentligt heroisk bedrift, kommer genast att tillskriva mig två lika oförtjänta misstag, och kommer på så sätt att få sitt bokslut i balans. [*Skratt.*]

Kamrater, under senare år har jag vid ytterligare ett tillfälle stött på denna förlöjligade form av teorin om den permanenta revolutionen, som då och då tillskrivs mig i efterhand. Det var vid den tredje världskongressen. Erinra er bara den diskussion som uppstod om min rapport om den internationella situationen och Kominterns uppgifter. Vid den tiden anklagades jag för att försvara i det närmaste likvidatoriska strömningar – trots att jag försvarade dem helt i enighet med Lenin – mot flera kamrater som hävdade att den kapitalistiska krisen skulle bli permanent och allt hårdare. Min ståndpunkt, att vi stod inför en möjlig stabilisering och avsevärda förbättringar, etc, och att vi måste dra de taktiska slutsatserna av detta, brännmärktes av en del av ultravänsteristerna som så gott som halvmensjevistik. Bland de främsta som gjorde detta fanns kamrat Pepper, som om jag minns rätt då gjorde debut på internationalens scen.

[*Inpass av Pepper: ”Men du blev tvungen att acceptera mitt resolutionsförslag.”*]

Jaså? Eftersom kamrat Pepper trots min begränsade talartid avbryter mig från presidiet, måste jag påminna honom om att jag känner till hans tre evangelier. Det första evangeliet, vid den tredje världskongressen, var att den ryska revolutionen behövde en permanent, oavbruten revolutionär aktivitet i väst. Därför försvarade han den felaktiga taktiken under marsaktionen (Tyskland 1921).

Sedan åkte kamrat Pepper till Amerika, och när han återvände hade han med sig detta glädjebudskap: internationalen måste stöda La Follettes borgerliga parti, eftersom det inte är arbetarna som kommer att genomföra revolutionen i USA, utan de ruinerade lantbrukarna. Det var hans andra evangelium.

Det tredje evangeliet hör vi från honom nu: nämligen att den ryska revolutionen varken behöver lantbrukarnas revolution i USA eller marsaktionen i Tyskland, utan att den helt utan hjälp kommer att bygga socialismen i sitt eget hem. En sorts Monroedoktrin för att bygga socialismen i Ryssland. Det är kamrat Peppers tredje evangelium. Trots mitt gråa hår är jag beredd att lära mig till och med av kamrat Pepper, men jag klarar inte av att lära om så grundligt vartannat år.

Kamrater, jag tror inte att biografiska metoder kan få oss att besluta i principiella frågor. Jag har naturligtvis gjort fel i många frågor, i synnerhet när jag kämpade mot bolsjevismen. Om det av detta följer att politiska frågor som sådana inte ska diskuteras utifrån sitt inre innehåll, utan utifrån levnadshistorien, då borde vi formulera en lista av samtliga delegaters levnadshistoria. Jag kan personligen hänvisa till ett ganska betydelsefullt likartat exempel. En gång bodde det i Tyskland en

man vid namn Franz Mehring, som efter en lång och energisk kamp mot socialdemokratin (fram till de senaste åren kallade vi oss alla för socialdemokrater) gick med i partiet som en ganska mogen man. Mehring skrev först den tyska socialdemokratins historia som dess fiende – inte som kapitalets lakej utan som en ideologisk motståndare – men sedan skrev han om den, och skapade som dess lojala vän ett utmärkt verk om den tyska socialdemokratin. Å andra sidan har vi Kautsky och Bernstein. Ingen av dem gick öppet mot Marx, och båda hade Friedrich Engels som lärare. Bernstein är också känd som Engels litterära gode man. Icke desto mindre begravdes Mehring som marxist, som kommunist, medan de två andra fortfarande är i livet som kapitalets reformistiska lakejer. Så även om levnadshistorien är viktig så är den inte avgörande.

Ingen av oss har en levnadshistoria som är utan misstag och brister. Lenin gjorde minst antal misstag. När det handlade om viktigare principiella frågor hade vi alltid fel under vår kamp mot honom.

Kamrat Stalin, som räknar upp andras misstag här, borde inte heller glömma bort att också räkna sina egna. Även om ”den permanenta revolutionen” var felaktig i den mån den skilde sig från de leninistiska uppfattningarna, så var mycket i den riktigt, och det var det som gjorde det möjligt för mig att komma till bolsjevismen. I synnerhet hindrade inte den ”permanent revolutionen” mig, efter erfarenheterna av kamp mot bolsjevismen – där jag, som jag har sagt, hade fel – den hindrade mig inte från att 1917 i USA i princip skissera samma grundläggande linje som Lenin föreslog för partiet och genomförde i praktiken. Efter februarirevolutionen förde kamrat Stalin fram en felaktig taktik (i en artikel i *Pravda* och i en resolution som uppmanade till villkorligt stöd till den provisoriska regeringen), en linje som Lenin kallade en kautskyistisk avvikelse. I den nationella frågan, i frågan om monopolet på utrikeshandeln, i frågan om partiets diktatur och i andra frågor gjorde Stalin även senare ganska allvarliga misstag, men det allvarligaste av alla gör han nu, i sin teori om socialismen i ett land.

Historien bakom denna fråga har på ett utmärkt sätt presenterats av kamrat Zinovjev, och jag är helt övertygad om att varje kamrat som gör sig besväret att studera frågan noggrant – givetvis inte formellt, utifrån citaten, utan i den anda som finns i de skrifter från vilka citaten är tagna – oundvikligen måste komma till slutsatsen att *marxismens och leninismens traditioner står helt på vår sida*. Givetvis är det inte bara traditionerna som avgör. Man skulle kunna säga: utifrån marxistisk synvinkel är vi nu förpliktade att omarbeta de tidigare besluten om det är möjligt eller omöjligt att bygga socialismen i ett land. Låt dem komma och säga det! Men jag ser ingen grund för en sådan omarbetning. Det gamla svaret på denna fråga behåller sin fulla giltighet. Jag tror att ju längre detta tema utvecklas – det är ett mycket viktigt tema för hela internationalen, och det har fått mig att ta till orda här – ju mer detta tema utvecklas, desto mer kommer budbärarna av denna nya teori att hamna i motsättning med inte bara den grundläggande delen av våra läror, utan också med vår saks politiska intressen.

Kamrater, antagandet bakom teorin är lagen om *den imperialistiska utvecklingen ojämnhet*. Kamrat Stalin anklagar mig för att vägra att förstå denna lag, eller att inte förstå den i tillräcklig utsträckning. Inte alls! Lagen om den ojämna utvecklingen är inte en lag för imperialismen, utan en lag som gäller mänsklighetens hela historia. Under sin första epok intensifierade den kapitalistiska utvecklingen de ekonomiska och kulturella skillnaderna mellan olika länder utomordentligt mycket. Den imperialistiska utvecklingen, det vill säga kapitalismens nyaste fas, har inte vidgat dessa nivåskillnader utan har tvärtom lett till en ganska omfattande utjämning. Denna utjämning kommer aldrig att bli fullständig. Om och om igen kommer den olika utvecklingstakten att bryta igenom och på så sätt göra det omöjligt för imperialismen att stabiliseras på en bestämd nivå.

I det stora hela hänför Lenin ojämnheten till två saker: för det första till de olika ländernas olika ekonomiska och kulturella utvecklingstakt och för det andra till den *nivå* de nått i denna utveckling. Vad gäller takten, så har imperialismen ökat ojämnheten betydligt, men vad gäller nivån i de olika kapitalistiska länderna så har den just på grund av den olika takten skapat en utjämnande tendens.

Den som inte förstår det förstår inte frågans kärna. Ta England och Indien. Den kapitalistiska utvecklingen i vissa delar av Indien är mycket snabbare än den första kapitalistiska utvecklingen i England. Skillnaden, det ekonomiska avståndet mellan England och Indien – är det större eller mindre idag än för 50 år sedan? Det är mindre. Ta Kanada, Sydamerika, Sydafrika å ena sidan och England å den andra. Utvecklingen i Kanada, Sydamerika, Sydafrika har under den senaste perioden gått med jättekliv. ”Utvecklingen” i England har stannat av, ja går till och med tillbaka. Därför är takten ojämnare än någonsin i historien, men utvecklingsnivån i dessa länder har kommit närmare varandra än för 30 eller 50 år sedan.

Vilka slutsatser ska man dra av det? Mycket viktiga slutsatser! Just det faktum att utvecklingstakten i vissa efterblivna länder under den senaste perioden har blivit alltmer febril, medan utvecklingen i vissa äldre kapitalistiska länder har saktat in eller till och med gått tillbaka, just detta faktum gör att den kautskyistiska hypotesen om en systematiskt organiserad superimperialism är omöjlig, ty i de länder som närmar sig varandra – utan att någonsin uppnå samma nivå – utvecklar sig precis samma missunnsamhet, behov av marknader och råvaror. Av precis denna orsak blir faran för krig återigen ständigt större, och dessa krig måste anta alltmer kolossala former. Just på grund av detta garanteras och fördjupas den proletära revolutionens internationella karaktär.

Världsekonomin är inte en tomt abstrakt begrepp, kamrater, utan en verklighet som, i och med den allt snabbare utvecklingstakten i efterblivna länder och hela kontinenter, under de senaste 20 eller 30 åren har blivit alltmer konsoliderad. Det är ett faktum av grundläggande betydelse, och *just av denna orsak är det i grunden felaktigt att betrakta ett enskilt lands ekonomiska och politiska öde skilt från dess förhållande till den ekonomiska helheten.*

Vad var det imperialistiska världskriget? Det var produktivkrafternas revolt mot både de kapitalistiska egendomsförhållandena och de kapitalistiska staternas nationsgränser. Det imperialistiska kriget var bevis på det faktum att dessa gränser hade blivit för trånga för produktivkrafterna.

Vi har alltid hävdats att den kapitalistiska staten inte kan behärska de produktivkrafter som den har utvecklat, och att bara socialismen kan samordna dessa produktivkrafter (som har vuxit utöver de kapitalistiska staternas gränser) till en högre och mer kraftfull ekonomisk helhet. Det finns ingen väg tillbaka till den isolerade staten!

Vad var Ryssland före revolutionen, före kriget? Var det en isolerad kapitalistisk stat? Nej, det var en del av den kapitalistiska världsekonomin. Det är pudelns kärna. Var och en som inte tar hänsyn till detta bortser från de samhälleliga och politiska analysens grundprinciper. Varför gick Ryssland trots sin ekonomiska underutveckling med i världskriget? Därför att det via finanskapitalet hade knutit sitt öde till den europeiska kapitalismen. Det kunde inte göra på något annat sätt. Och jag frågar er kamrater, vad var det som gjorde att arbetarklassen i Ryssland kunde gripa makten? Framför allt jordbruksrevolutionen. Utan jordbruksrevolutionen, utan ”bondekriget” – och det är vad Lenin tack vare sin begåvning förutsade och utvecklade teoretiskt – skulle proletariatet i vårt land inte kunnat gripa den politiska makten. Men förde bondekriget proletariatet till makten under andra revolutioner? Nej, i bästa fall förde de fram borgarklassen.

Varför grep då inte vår borgarklass makten? Därför att den var en väsentlig del av världens borgarklass, därför att den tillsammans med hela den imperialistiska borgarklassen var på tillbakagång innan den grep makten, därför att det kapitalistiska Ryssland var en del av världsimperialismen och därför att det var den svagaste länken i den imperialistiska kedjan. Om den allryska staten hade varit en isolerad stat, om Ryssland hade stått fristående från världsutvecklingen, från imperialismen, utanför det internationella proletariatets rörelse, om det varken hade upplevt finanskapitalets herravälde inom industrin eller marxismens ideologiska dominans inom proletariatet, då kunde det inte ”av egna krafter” så snabbt ha nått fram till den proletära revolutionen. Och var och en som tror att arbetarklassen efter att ha gripit makten kan dra tillbaka landet från världsekonomin lika lätt som man släcker ljuset, har en i grunden felaktig uppfattning av saker och ting.

En nödvändig förutsättning för socialismen är tung industri och maskintillverkning. Det är också socialismens viktigaste hävstång. Hur står det till med den tekniska utrustningen i våra fabriker och verkstäder? Enligt Warzars kunniga statistiska beräkningar kan vi se, att vi före kriget importerade 63% av vår tekniska utrustning, våra verktyg, våra maskiner, från utlandet. Bara en tredjedel utgjordes av inhemsk produktion. Men denna tredjedel var de enklaste maskinerna, de mer komplicerade och viktiga maskinerna hämtades från utlandet. Om man tittar på den tekniska utrustningen i våra fabriker, så kan man således med egna ögon se ett konkret tecken på Rysslands, Sovjetunionens, beroende av världens industri. Var och en som vägrar se det, som talar om denna fråga utan att ens beröra dess ekonomiska och tekniska grund och dess band till världsekonomin och världspolitiken, förblir oundvikligen fångad i rena abstraktioner och slumpvis utvalda citat.

Under det senaste årtiondet har vi praktiskt taget inte förnyat vår industris fasta kapital. Under inbördeskriget, under krigskommunismen, importerade vi inga maskiner från utlandet. Det gav antagligen gradvis upphov till tanken att den industriella utrustningen så att säga tillhör vårt lands "naturtillgångar", och att vi på basis av denna "naturliga" grund själva kan bygga färdigt socialismen.

Men det är en illusion. Vi har nått slutet av den så kallade återuppbyggnadsperioden. Vi har nu ungefär nått fram till nivån före kriget. *Men slutet av återuppbyggnadsperioden är på samma gång att börja återupprätta våra materiella band till världens industri.* Vi måste förnya vårt fasta kapital som nu genomgår en kris. Och var och en som tror att vi under de närmaste åren av egna krafter kommer att kunna tillverka all vår utrustning, eller en stor del av denna utrustning, är en drömmare. Industrialiseringen av vårt land – som vår fjortonde partikongress satte upp på dagordningen som en av partiets allra viktigaste uppgifter under den närmaste ganska omfattande framtiden – leder inte till mindre utan tvärtom ökade band med omvärlden, det vill säga även vårt (givetvis ömsesidiga) beroende av världsmarknaden, kapitalismen, dess teknologi och industri, och samtidigt en utvidgad kamp mot den internationella borgarklassen. Det innebär att vi inte kan skilja frågan om att bygga socialismen från frågan om vad som kommer att hända med den kapitalistiska ekonomin under denna period. Dessa två frågor står i mycket nära samband med varandra.

Om man säger till oss: men, kära vänner, nog kan ni bygga maskiner själva, då svarar vi: Givetvis, om hela den kapitalistiska världen dekar ner sig, så kommer vi att inom några decennier kunna bygga mycket fler maskiner än nu. Men om vi "skiljer ut" oss från den kapitalistiska världen – som trots allt existerar – om vi redan under den omedelbara framtiden har för avsikt att med egna händer tillverka alla maskiner, eller åtminstone de viktigaste av dem, det vill säga om vi försöker bortse från arbetsdelningen inom världens industri och hoppa över vårt ekonomiska förflutna som har gjort vår industri till vad den är idag – med ett ord, om vi i linje med den berömda "socialistiska" Monroedoktrin som nu predikas för oss skulle göra allt på egen hand, då kommer det oundvikligen att leda till en enorm inbromsning av vår ekonomiska utvecklingstakt. Ty det står helt klart att om vi vägrar använda världsmarknaden för att fylla igen luckorna i vår teknologi så kommer det att sakta ner vår egen utveckling avsevärt. *Men utvecklingstakten är en avgörande faktor*, ty vi är inte ensamma i världen: den isolerade socialistiska staten existerar för tillfället bara i journalisternas och resolutionsförfattarnas livliga fantasi. I verkligheten står vår socialistiska stat hela tiden – direkt eller indirekt – under världsmarknadens utjämnande kontroll. Utvecklingstakten är inte något godtyckligt. Den avgörs av världsutvecklingen i sin helhet, ty i sista hand är det världsekonomin som kontrollerar var och en av sina delar, även om delen i fråga befinner sig under proletarietets diktatur och bygger upp en socialistisk industri.

För att industrialisera vårt land måste vi importera maskiner från utlandet, och bönderna måste exportera spannmål. Utan export ingen import! Å andra sidan kan den inhemska marknaden inte konsumera alla jordbruksprodukter. Således har vi inlemmats i världsekonomin genom å ena sidan böndernas behov och å den andra industrins behov, och våra band med den (och följaktligen också

vår kamp mot den) kommer från månad till månad att hela tiden bli allt starkare. Vi lämnar alltmer krigskommunismens isolering och ingår i allt större grad i det världsekonomiska systemet av band och beroenden. Och var och en som diskuterar teorin om socialismen i ett land och samtidigt bortser både från ”samarbetet” och kampen mellan vår ekonomi och den kapitalistiska världsekonomin, ägnar sig åt resultatlösa metafysiska spekulationer.

Kamrater, den ganska ensidiga diskussionen som hittills har ägt rum i denna fråga har hursomhelst redan lett till det goda resultatet att den har fått kamrat Stalin att uttrycka sina tankar något klarare och tydligare, och på så sätt avslöjat hur fullständigt felaktiga de är.

Jag tar de viktigaste delarna ur den första delen av kamrat Stalins tal, där teorins hela ofullkomlighet så att säga visar sig för oss i svart på vitt.

Kamrat Stalin frågar: ”är socialismens seger i SSSR möjlig...?... Men vad betyder det att bygga upp socialismen, om man överför denna formel till konkret klasspråk? Att bygga upp socialismen i SSSR betyder att med egna krafter under kamp övervinna vår egen, sovjetiska bourgeoisie. Således går frågan ut på, huruvida SSSR:s proletariat förmår övervinna sin egen, sovjetiska bourgeoisie.” – Lyssna bara på dessa tankar! – ”När man alltså ställer frågan, om det är möjligt att bygga upp socialismen i SSSR, så vill man därmed fråga: Förmår SSSR:s proletariat med egna krafter övervinna bourgeoisin i SSSR? Så och endast så står frågan vid lösningen av problemet om socialismens uppbygge i vårt land. Partiet besvarar denna frågan jakande...” (**Än en gång om den socialdemokratiska avvikelsen i vårt parti**, *Referat och slutord vid Kommunistiska Internationalens sjunde utvidgade plenum den 7 och 13 december 1926*, Moskva 1955, s 22.)

Här inskränks alltså hela frågan till om vi kan besegra vår *egen* borgarklass, som om hela lösningen på uppbygget av socialismen bestod av detta. Nej, så är det inte! Uppbygget av socialismen förutsätter att klasserna försvinner, att klassamhället ersätts av en socialistisk organisering av all produktion och distribution. Det handlar om att övervinna motsättningen mellan stad och landsbygd, som också kräver en djupgående industrialisering av jordbruket självt. Och allt detta samtidigt som vi är omringade av kapitalismen. Denna fråga går inte att likställa med bara en seger över vår *inhemska* borgarklass.

Man måste alltid komma ihåg att orden ”socialismens seger” har tolkats olika vid olika tillfällen. Om vi, som Lenin 1915, säger att proletariatet i ett enda land kan gripa makten, organisera en socialistisk produktion, och ta upp kampen mot borgarklassen i de angränsande länderna – vad menade han då med *organisering av socialistisk produktion*? Det som vi redan har uppnått under de senaste åren: att fabriker och verkstäder togs från borgarklassen, att nödvändiga åtgärder vidtogs för att garantera produktionen på statens bekostnad, så att folket kan leva och bygga och försvara sig mot de kapitalistiska staterna, etc. Detta är naturligtvis också en seger för socialismen, det är likaså organisering av en socialistisk produktion, men det är uppenbarligen bara en första början. Härifrån är det fortfarande en mycket lång väg till uppbygget av ett socialistiskt samhälle.

Jag upprepar: när vi talar om att bygga socialismen i ordets fullständiga mening så betyder det att klasserna försvinner och dessutom att staten vittrar bort. Nu säger kamrat Stalin att vi kommer att ha genomfört det socialistiska uppbygget i ordets fullständiga mening när vi har besekrat borgarklassen *på hemmaplan*. Men, kamrater, vi behöver faktiskt staten och armén mot *utländska fiender*. De fortsätter att existera, kamrater, så länge världens borgarklass existerar. Kan man dessutom tro att proletariatet och bönderna med hjälp av sina egna ekonomiska och kulturella inre resurser, kommer att lösas upp i en enhetlig socialistisk planerad ekonomi *redan innan det europeiska proletariatet erövrar makten*? Som jag har sagt, så måste vi för att åstadkomma detta höja vår teknologi till en mycket hög nivå, och det förutsätter en ökad export av spannmål och ökad import av maskiner. Men för tillfället ligger maskinerna i händerna på världens borgarklass och det är också den som köper vårt spannmål. För tillfället är det den som bestämmer våra priser, och således är vi i viss mån beroende av den och kämpar mot den.

För att få bukt med detta beroende räcker det ingalunda med att besegra vår *egen* borgarklass, ty det handlar inte om att avlägsna borgarklassen politiskt – vi avlägsnade den politiskt i vårt land 1917 – vad det gäller är att trots den kapitalistiska inringningen – det vill säga den (ekonomiska, politiska och militära) kampen mot världens borgarklass – bygga upp den isolerade socialistiska staten. Det går bara att göra om produktivkrafterna i denna isolerade och för tillfället mycket underutvecklade stat blir starkare och mäktigare än de kapitalistiska staternas. I så måtto som det inte handlar om ett år eller tio år, eller ens två decennier, utan en hel rad decennier för att bygga färdigt socialismen, så kan vi bara åstadkomma det om våra produktivkrafter visar sig vara mäktigare än kapitalismens produktivkrafter. Frågan hänger därmed inte på proletariats kamp mot sin egen borgarklass, utan på det isolerade *nya socialistiska samhällets* avgörande kamp *mot det kapitalistiska världssystemet*. Det är det enda sätt vi kan ställa frågan på.

Nu får vi dessutom höra: ”Om detta vore oriktigt” – säger Stalin – ”om partiet inte hade grund för sitt påstående, att SSSR:s proletariat förmår bygga upp det socialistiska samhället trots vårt lands relativa tekniska efterblivenhet, så skulle partiet inte vara berättigat” – Inte vara berättigat! – ”att längre behålla makten i sina händer, det vore tvunget att på det ena eller det andra sättet lämna ifrån sig makten och övergå till ett oppositionspartis ställning.”

Sedan upprepar han: ”Antingen det ena eller det andra”, säger kamrat Stalin. ”*antingen* kan vi bygga socialismen - och slutligen fullborda dess uppbyggande genom att övervinna vår ’nation’ bourgeoisie* — och då är partiet skyldigt att förbli vid makten och leda det socialistiska uppbygget i landet till gagn för socialismens seger i hela världen; *eller* också är vi inte i stånd att med egna krafter övervinna vår bourgeoisie, och då måste vi — med hänsyn till frånvaron av omedelbart stöd utifrån” – varför ”omedelbart”? – ”från en segerrik revolution i andra länder — ärligt och öppet avträda från makten och sätta kurs på att i framtiden organisera en ny revolution i SSSR. Kan ett parti bedraga” – varför ”bedraga” – ”sin klass, i detta fall arbetarklassen? Nej, det kan det inte. Ett sådant parti skulle förtjäna att sönderslitas. Men just för att vårt parti inte har rätt att bedraga arbetarklassen, vore det tvunget att öppet säga ut, att den bristande tillförsikten” – Inte nederlag utan bara bristande tillförsikt?! – ”beträffande möjligheten att bygga upp socialismen i vårt land leder till att vårt parti avträder från makten och övergår från det styrande partiets ställning till ett oppositionspartis ställning.” (”Än en gång om...”, s 22-23.)

Allt detta är helt fel. Nå, kamrater, vad sa Lenin om detta?

[*Ordförande, kamrat Kolarov, uppmärksammar talaren på att hans tid har gått ut.*]

Jag fick höra att jag skulle få en timme, precis som kamrat Zinovjev. Men kamrat Zinovjevs timme varade i en timme och trettiofem minuter. [*Skratt.*] Jag hoppas att jag ska få lika lång tid.

Jag har knappt hunnit säga hälften av vad jag vill säga till er. Ni är naturligtvis i er fulla rätt att beröva mig ordet nu. Det är upp till er. Men jag har bara börjat beröra de mest brännande frågorna.

Nå kamrater, vi har alltid vidhållit att vår revolution är en del av den proletära världsrevolutionen, som även om den kanske utvecklas långsammare är säker på sin seger – och därmed också vår seger. Vi har alltid brännmärkt de patriotiska opportunisterna som – oberoende av om de fortfarande lekte med tanken på en revolution eller, som majoriteten av dem, öppet hade förkastat denna tanke och hade antagit en reformistisk ståndpunkt – bara betraktade socialismens öde utifrån sin egen speciella stats snäva perspektiv. Vi har alltid sagt att proletariatet i ett enskilt land inte hade rätt att vänta på ett annat land om det hade någon som helst chans att gå framåt, att gripa makten, att utveckla det socialistiska uppbygget eller utöva militära påtryckningar, eller mer exakt både det ena och det andra, ty världsrevolutionen utvecklas bara på detta sätt. *Det är självklart att vårt parti tog makten i ledningen för proletariatet, att vi på ett framgångsrikt sätt bygger socialismen, att vi därmed har givit världsproletariatet ett mäktigt exempel, att vi mer och mer befäster vårt land*

* I engelska versionen står ”national bourgeoisie” som bör översättas som ”nationella bourgeoisie” - öa.

ekonomiskt och politiskt på vägen till socialismen. Finns det någon oenighet om det? Men just på grund av att vi är en del av världsproletariatet, av världsrevolutionen – och på grund av att vi genom vårt socialistiska uppbygge deltar i den framgångsrika utvecklingen av den – just av detta skäl kan vi inte kräva några speciella garantier för att vi kommer att bygga upp socialismen i vårt land oberoende av världsrevolutionen. Men här verkar det som om vi, om vi hade krävt denna garanti (från vem?) och inte hade fått den, då måste vi avgå, utlösa en regeringskris, och ställa oss i oppositionsställning till sovjetstaten. Är inte detta ett i grunden felaktigt sätt att ställa frågan?

Men det är knappast troligt att Stalin själv tänker i de termer som han formulerade i sin rapport. Annars skulle han också ha avgått för länge sedan. Hur var det fram tills alldeles nyligen? Kamrat Zinovjev har redan läst ett citat från Stalin 1924. Ändå måste jag upprepa det, ty om det är så – att vi om vi inte på förhand får en garanti för möjligheten att bygga socialismen i ett land måste lämna ifrån oss makten – då måste jag fråga: hur är det med kamrat Stalin 1924, inte före Kristus, inte före den imperialistiska epoken, då lagen om den ojämna utvecklingen sägs ha varit okänd, utan för bara två år sedan? Jag påminner er om att kamrat Stalin vid den tiden skrev så här:

För att störta bourgeoisin är ett lands ansträngningar tillräckliga – om detta vittnar vår revolutions historia. För socialismens slutgiltiga seger, för organiserandet av den socialistiska produktionen är ett lands ansträngningar, i synnerhet då det är fråga om ett bondeland som Ryssland, inte tillräckliga, för detta kräves ansträngningar av proletärerna i flera framskridna länder. (Ur J. Stalin, **Leninismens problem**, Moskva: Förlaget för litteratur på främmande språk, 1951, s 204.)

Ja, men vi lämnade inte ifrån oss makten 1924, vi ställde oss inte i oppositionsställning till arbetarstaten! Tänk bara över det! Om vårt partis traditioner, om leninismen verkligen alltid krävde tilltro till möjligheten av socialismens slutgiltiga seger i ett land (och dessutom ett underutvecklat land) utan en världsrevolution – om alla som inte godtar det ska stämplas som socialdemokrater, hur kommer det sig då att kamrat Stalin, som av egna erfarenheter säkerligen borde känna till vårt partis traditioner, så sent som 1924 kunde skriva dessa rader? Var snäll och förklara det för mig!

Och nu ännu en gåta. Jag visar här det leninistiska ungdomsförbundets program och stadgar. Om ni vill så kan jag lägga denna lilla bok på presidiets bord. Detta program antogs av vårt parti i september 1921, som en vägledning för att skola hela vår ungdomsrörelse. I fjärde stycket i programmet för arbetarungdomens rörelse står det (var vänliga och lyssna noga, i synnerhet ni kamrater som kommer från den kommunistiska ungdomsinternationalen, ty vårt ryska ungdomsförbund är trots allt en del av den kommunistiska ungdomsinternationalen):

I Sovjetunionen ligger statsmakten redan i händerna på arbetarklassen. Under tre års hjältemodig kamp mot världskapitalismen har arbetarklassen upprättat och befast sin sovjetregering. Även om Ryssland har tillgång till enorma naturtillgångar, så är det icke desto mindre ett industriellt underutvecklat land som domineras av en småborgerlig befolkning. Landet kan bara uppnå socialismen genom en proletär världsrevolution, vars utvecklingsperiod vi nu har trätt in i.

Vad är detta? Kanske pessimism? Modlöshet? Kanske till och med trotskism? Jag är för närvarande inte i en position att bedöma det. Men detta återfinns i programmet för vår ungdomsorganisation, som består av mer än två miljoner unga arbetare och bönder. Och till försvar för den nya teorin om socialismen i ett land sägs det: men vi måste väl ge vår ungdom ett perspektiv – det är ett av kamrat Stalins favoritargument – annars kanske de dukar under för pessimism, för modlöshet, eller – Gud bevara oss för det, speciellt så här sent! – för trotskismen. Då vill jag fråga: varför har denna olycka inte redan drabbat oss om ungdomen har haft ett så trotskistiskt program i minst fem år!

[Ordföranden, kamrat Kolarov, uppmärksammar kamrat Trotskij på att hans tid är slut genom att ringa i klockan.] De avbryter mig alltid på de mest intressanta ställena. Jag ber presidiet och plenarmötet att tilldela mig de trettiofem minuter som jag har nämnt.

Ordförande: Din tid är slut.

Kamrat Trotskij: Jag är mycket ledsen, men jag kan naturligtvis inte göra annat än underkasta mig den resolution ni tänker rösta igenom. Men de viktiga argument som jag ville lägga fram kommer, trots att de inte har uttryckts, ändå att behålla hela sin objektiva giltighet.

Ty detta är inte vår internationals sista möte. Och även om denna resolution kommer att antas enhälligt här – det är vi helt säkra på – speciellt efter kamrat Šmerals tal idag, som så kunnigt anklagar oss för socialdemokratiska avvikelser – så kvarstår icke desto mindre fakta. Fakta kommer att visa sin kraft, och kraften hos dessa fakta kommer att ge våra argument ny styrka. Denna fråga kommer att dyka upp igen på vår internationals möten, och jag är fast övertygad att om inte jag så kommer någon annan att inför Kommunistiska internationalen lägga fram de argument som ni idag inte har låtit mig belysa, och som ändå behåller sin giltighet i denna ytterst viktiga fråga.

(Översättning från engelska: Göran Källqvist.)